

#

K 513 / 641
[1860]

Szemere Pátrák

mely tisztelettel, szives viszont-üdvözléssel

Aranybános

Örvendő olvasom az „Elmélkedést”, melyet Kegyed, tisztelt Férjén, „Remény” című versem szépséges fejtegetéséül írt, és nekem szives vála megküldeni. Az, és a már előbb láttam egy pár mutatvány meggyőz engem, hogy a péczeli magányban o „lyasmi készül, mely egyedül fog állni irodalmunkban. Hogy ne? Szemere írja. „Istív és elme, kedély s értelem, eszme-röppen”, tyűk s szigorú logica harmónia's ölelkezésében minő egészet vár, hatunk! Várja mielebb!

Gyakran gondolok vissza — midőn lettem ünnepe — a nem sok De feledhetlen órákra, melyeket egy izzalmas, de reményteljes korban, a Kegyed nagyrabesült társalgása nekem oly édes, s é tön. Emlékszem, minő Kegyelettel csüggénk hárman — s ime Kesső nincs többé! — a lelkes fejtegető szavain; hogy vilá, gondolt meg, a szellem váratlan gyöngtűzeinél egy-egy eszme bennünk, mely előbb csak homályos sejtélem, határozatlan ködárny, öntefusó chaosz vála. Igen! mi gyöngyözködve ta, multunk, s tanulságosan gyöngyözködénk. Sajnálom, hogy a sor e néhány órámat édes ugyan, de rövid emlékeket hagy, ta maradni.

Mit szólhaszok én a köztölt „Ösméltedre”? Egszben oly kedveso az, hogy érve parányiságomat s különösen a fölött költemény számos gyengéit, hízeltgönek kelte mondandom, ha e, kifejezésnek egy oly magasan álló műítés irányában, érteleme volna. Egy coupán arra szorítokom, hogy elismervén a fejlegésének, általános szempontból véve, eredeti, találó s következetes voltát, mintegy számot adok a specialis értelemről, melyből ama költemény kiveredt, s melynek hatása alatt végig fonsó, dott, hogy így az „Ösmélted” szerzőjének alkalmat adjak összehasonlítást tenni saját jellegéből és a köztölt, mi a versiro létében e költemény fogamkavakot, véghet ment. Ambar indom, hogy ez sem szükségese, mert ha a köztölt azt, mi létében történt, nem fejki ki így, hogy semmi kétség, nek, eltérő magyarázatnak helye ne lehetne, hanem minden (hozzaéjő) olvasójában ugyanaxon értelem képét támaszta, — ha mondom a köztölt nem tudra magás így fejki ki, jele, hogy költeménye el van hibázva.

Mielött arra mennék, szabad legyen egy észrevétel kocsárattalom Hegy, nek amax ép annyira új, mint találó megjegyzésére, hogy a szellem nyilatkozásában, főleg ha köztöltre, s itt leginkább a lyrara szoritjuk, alsó fokokat a neszme (nonsens ugy-e?), vagy alig több ennél. Igen helyes. Mi is lehetne, az invenio műveinél, egyéb mint neszme, vagy félíg homályos eszme legfőlebb. Itt nem a logica vezet bizonyos eszmék, hex, itt a pillanatnyi helyzet, kedélyállapot, értelemről fog eszme fejléni, s ha kísérkezjüt is, szabályozhatjuk is további fejlődésben, a csiraról, a keletkezés mozkanasárol nem adhatunk számot magunknak. Stakkottam — s Hegyed méginkább tudhassa — hogy Dörösmerry képi stonkaja ez egyetlen szótól fakadt fel: „Kervadaiva hiliomhullás volé!” — Mi ez így, semmi hársározat személyhez, tárgyhoz nem köve? egy kép, de mihez csak eszemül kell tárgyat keresni: tehát feleszme, vagy a mi egyértelmű: neszme. Ez e „neszmét” viselősen, a költő addig kordja azt, míg szerves egénke alákiro megszünleik az eszme, teljes kép, ségében: egy „Stép stonka!” — Más példát mondot. A nép fia megletél értelemmel, — az értelem már hullámzik, rhyelmust, dallamosságot kap (mert a zeneiség áll legközelebb a még eszmévé nem fejlett értelemhez) — de az eszme még hiányzik: mit esz tehát? Önzefüggetlen, ex abrupto, jövő stovak dallamába önti értelemét, s csak arusan türelfik e dallamos stovakhoz

illő eszmét találni, mi nem is süketül olykor. Példa saját népköltésünkre,
 de, némi módosítással valamennyi nép nyelvén, főleg a chinai, mely e
 része a miénkkel meglepő hasonlatos sűnűs föl. Mikor a dalló neki kezd:
 "Kaka tővé's költ a ruha" akkor még nehezen van egybe a puha érke,
 lennél, eszméiölg nélkül, melyet dallamos farakba, s egy az érteki stem,
 létez köréből - találmány előrántott - képe önt, s az első sor mi egybe,
 függésben sines a majdan kifejtő eszmével, az ridegen marad. Mikor
 a másik sor hozzárimli: "Jó földben terem a buka" - akkor sines még
 eszméje az értelemhez, de a sor már mégsem marad oly ridegen, mint az
 első, mert hozzá kötheti a terem szóhoz megművelést gondolatját: "De
 a hol a ^{húsz} lyány terem, az a helyet nem ismerem." - Már van eszméje,
 "hogy a lyány mind, (s külvívősen az övé) kétélen." Nagy szabarsággal: "stere
 kisélet minden lyány, mert az övé az."

Az eszme generose hat, egy sejttem, művelti lyricusnál is ez, csak a ve,
 bebánás, a procedúra különböző, több felék terén az utóbbiak eszközei,
 mint a természet nőir gyermekének. Ön csedély tapasztalásom legalább
 ezé hátszik igazolni. Keves számú lyrai darabjaim közül most is azokat
 tartom sikerültebbeknek, a melyek dallamát hordtam, már, mielőtt ki,
 fejtelem eszmém len volna - úgyhogy a dallamból fejlődött mintegy az gon,
 dolat. Sőt balladám fuganokisakor is, az első, még homályos eszme felküdés,
 nél már ott volt a rhythmus, a dallam, rendszerint nem eredeti, hanem
 valamely régi népdalhang, mely nem tudom mirodá sympathiánál fogva
 épen a skütembő es eszméhez társult, illeté, és semmi más. Ezé
 eszme meg rajtam nem egykor, hogy ha a fölveté dallam formáit, rhyth,
 musait a nyelv később nem bírta, noha az eszmével már ritkább jöttem,
 mégsem tudtam az más, talán kényelmeseb formába önteni, hanem
 az elrejtett nő töredék maradt. De hagyjuk ezt.

A mi a fejtegetés "Remény" iteti: annál eredetere így emlékszem.
 1850-ben kívüls, nem sokkal a nagy, országos catastropha után. Egyéni
 helyzetem is örömtelen, reménytelen vala. É kesős, hontini és egyéni
 helyzetből - s ez a való - menekülni akarván, keresem a bizonytalant,
 mert a mi bizonyos, az kétségbe ejt. Reményi világba ringatom magamat,
 mert a real csak ijesztő kitalásokkal nyújt: nem kívánok, boldog jövőt
 - tehát nem csak itálános értelemben versem a reményt - ^{hanem} azé ohaj,
 tom, hogy ne érexxeni a szenvedést, s álmódvra, ideális világban talál,
 jon a csapás, mitől reszegek: álmódv világból mehesek át, si fara tu
 lerint - a habálba is, örökrevelenül. - Immen már a kis hajó, mely az alábbi

csinnalal synonym - semmi egyéb - nem ~~csak~~ azért van megfordítva kormány és evé,
árborzól, hogy a valóágról elérő, ideahí mint nyertem, hanem, mert a
bizonytalanidz tengeren lebeg, irány is védelem nélkül. Megy, megy, mint a
hallóktani buszós határy, - mindig beljebb a kékes messzeségbe, mégis e helyet
nem ijennő, inkább enyhítéssel a csinnakon levőre, mert mind jobban elhagy
ja a partot, hof bizonyos a venély, s bár a tenger is bösz haddal fúrog,
mégis in itt éri magát jobban, mert néha egy-egy vízárvány is nosolyog
rd.

